

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Мај 2008 година

Сектор за макроекономска политика

Скопје, јули 2008 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО МАЈ 2008 ГОДИНА

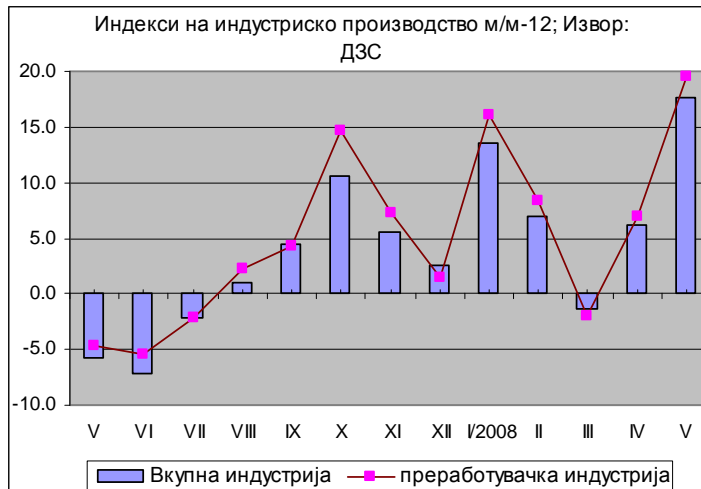
- **Силен раст на индустриското производство од 17,6% на годишна основа и 6,3% на месечна основа**
- **Зголемени трошоци за живот за 9,5% на годишна основа, главно поради пораст на трошоците за исхрана за 18,7%**
- **Зголемен извоз на стоки (во доларска вредност) за 30,1% на годишна основа, со истовремен пораст на увозот на стоки за 55,1%**
- **Раст на приходите на Централниот буџет за 23,0% во периодот јануари-мај, со истовремен раст на расходите за 24,6% (силен раст на капиталните расходи од 122,6%)**
- **Благо намалување на динамиката на раст на кредитите кон приватниот сектор. Годишната стапка на пораст на кредитите изнесува 43,4% (наспроти 44,1% во април).**
- **Продолжен тренд на намалување на бројот на регистрирани невработени во Агенцијата за вработување, кој во мај изнесува 351.874 лица**

1. Реален сектор

1.1. Кумулативниот годишен пораст на индустриското производство во периодот јануари-мај 2008 година изнесува 8,3%.

Анализирано по сектори, раст на индустриското производство во овој период е забележан во секторите Вадење руди и камен од 10,7% и Преработувачка индустрија од 9,5%, додека секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода регистрира пад од 1,0%.

Во рамки на Преработувачката

индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,9%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 5,9%, производството на тутунски производи со 20,7%, издавачка дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми со раст од 34,4%, нафтена индустрија со раст од 14,4%, производството на хемикалии и хемиски производи со 3,3%, производството на основни метали со 10,8%, производството на метални производи во метало-преработувачката фаза, освен машини и уреди со 24,1% и производството на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место со раст од 67,1%.

Индексот на индустриското производство во мај 2008 година забележа годишно зголемување од 17,6%, додека месечниот пораст изнесуваше 6,3%.

1.2. Во првите пет месеци од 2008 година, во однос на истиот период минатата година, цените на производителите на индустриски производи се зголемија за 11,3%.

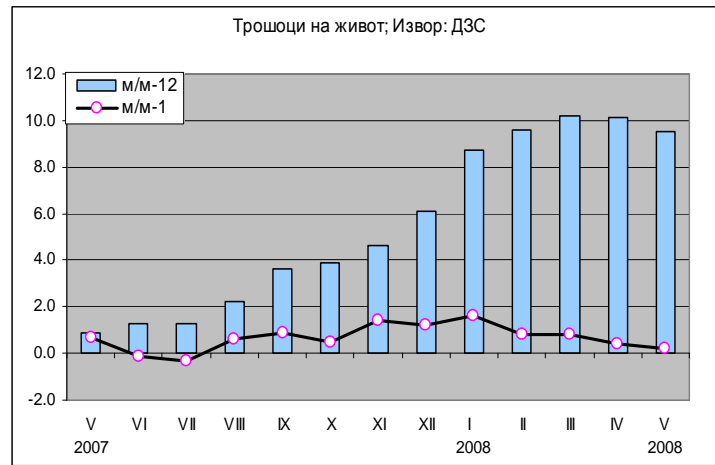
Растот главно се должи на зголемените цени на производители на индустриски производи во преработувачката индустрија од 13,1%. и тоа, конкретно, во гранките прехранбена индустрија од 11,2%, нафтената индустрија од 31,9%, производство на основни метали од 14,1%, и производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место од 23,3%.

Во мај 2008 година цените на производители на индустриски производи во однос на истиот месец од 2007 година се зголемија за 14,4%.

Споредено со претходниот месец, цените на производители на индустриски производи во мај порасна за 3,4%. Значи, и во наредниот период може да се очекува пораст на цените на финалните добра како резултат на зголемените трошоци на производство.

1.3. Во периодот јануари-мај 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,6% во однос на истиот период од претходната година.

Трошоците на живот во мај 2008, во споредба со мај 2007 година, се зголемија за 9,5%. Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 18,7%, ресторани и хотели 11,9%, сообраќајни средства и услуги 5,7%, тутун и пијалаци 3,6%, домување 3,3%, облека и обувки 4,1% итн.

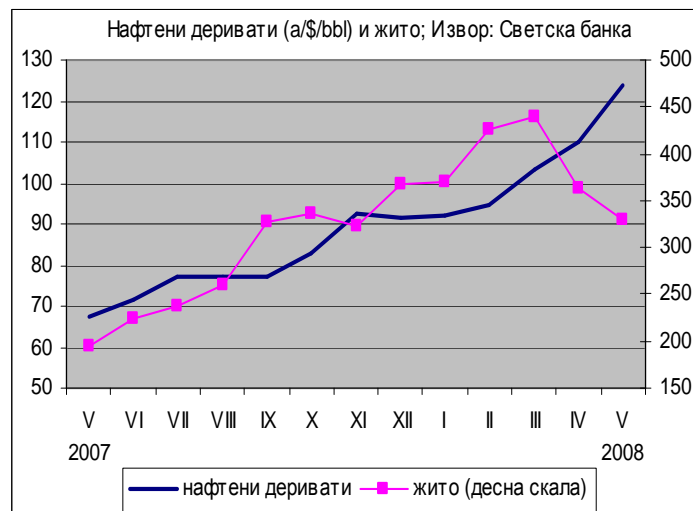
Споредено со претходниот месец, трошоците на живот во мај пораснаа за 0,2%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за мај 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.414 денари и во однос на претходниот месец е повисока за 0,1%.

1.4. Во мај 2008 година, на светските берзи имаше пад на цените на најголемиот дел од металните и прехранбените производи, додека енергенсите забележаа раст на цената.

Во мај, цената на нафтата на светската берза се зголеми за 12,4% во однос на април, и достигна цена од 123,94 долари за барел. Споредено со мај од претходната година, цената на нафтата е зголемена за 83,6%.

Цената на житото во мај регистрираше месечен пад од 10,1%, по континуираното зголемување во претходните месеци. Сепак, агрегатниот индекс на цени на земјоделски производи се зголеми за 1,4%.

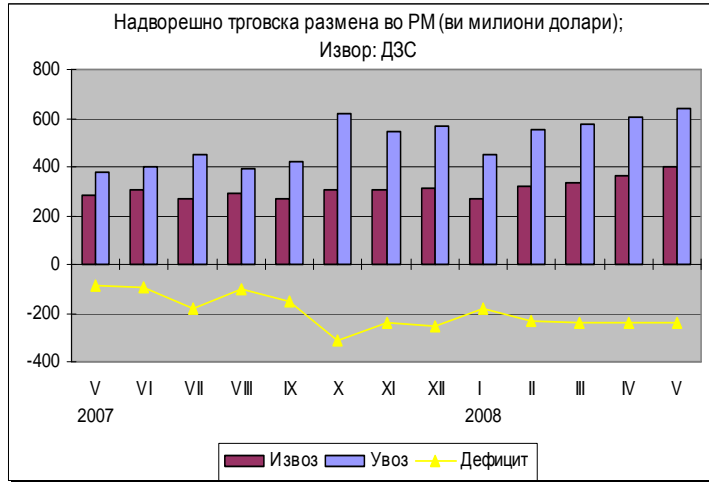

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечен пад на цената од 10,5%.

2. Надворешен сектор

2.1. Во првите пет месеци од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена, во однос на истиот период минатата година, во доларска вредност забележа висок пораст од 44,7%. Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 10,8%, а неговата вредност достигна 1.682,3 милиони долари, што претставува пораст од 30,1%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 12,6%, а неговата вредност оствари износ од 2.832,9 милиони долари, или пораст од 55,1%.

На месечно ниво, извозот во мај во однос на април е зголемен за 11,9%, а увозот е зголемен за 5,6%, со што трговскиот дефицит во мај се намали за 8,9 милиони долари во однос на истиот остварен претходниот месец.

Поголемиот извоз во овој период јануари-мај, пред се е резултат на зголемениот извоз на нафта и производи од нафта (стапка од 134%), облека (15%), железо и челик (11,6%), метална руда и метални отпадоци (97,9%), изработки од метал (77%), овошје и зеленчук (35%), електро машини и делови-неспомнати (69%) изработка од неметални минерали (44,5%) итн.

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: железо и челик со 34,5, облека 17,8%, нафта и производи од нафта 7,6%, метална руда и метални отпадоци 6,4%, пијалоци и тутун 4,5%, овошје и зеленчук 3,4% и друго. Овие шест групи производи сочинуваат околу 74,4% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од **увозот** на стоки во периодот јануари-мај оваа година отпаѓа на: нафта и производи од нафта (420 мил. долари), железо и челик (316 мил. долари), друмски возила (191 мил. долари), текстилни предива и слично (189 мил. долари) и електрична енергија (154 мил. долари).

2.3. Гледано по региони, во првите пет месеци од 2008 година, доминира ориентираноста на македонската економија кон Европската Унија, која има доминантно учество во вкупната надворешно трговска размена од 58,3% (извоз на стоки 63% и увоз на стоки 55,6%). Извозот во Европската Унија е поголем за 14,5%, а увозот бележи поинтензивен пораст од 40,8%, во однос на истиот период од 2007 година. Во анализираниот период, јануари-мај 2008 година,

околу 84% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Швајцарија, Кина, Турција, Полска, и Украина.

2.4. Анализата на извезените стоки по економска намена до крајот на мај 2008 година, укажува дека застапеноста на производите за репродукција и стоките за широка потрошувачка е намалена за 0,9 и 0,4 п.п. (процентни поени) соодветно, при истовремено зголемување на застапеноста на опремата од 1,2 п.п. На увозната страна, структурното учество на производите за репродукција и на опремата бележи пораст од 1,5 и 0,8 п.п. соодветно, при намалување на учеството на стоките за широка потрошувачка за 2,3 п.п.

2.5. Според по валутна структура, и во овие пет месеци, еврото станува се по доминантно, при што 73,4% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период мината година претставува пораст од 4,2 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 76,7% и 71,3%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 14 п.п., а кај увозот овој пораст изнесува 1,5 п.п.

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ												
- по валути -												
валута	I-V 2007					I-V 2008					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %		
EUR	1,054	664,248,010	61.1782	40,637,497,605	68.2	1,288	844,429,775	61.2942	51,758,647,515	76.7	180,181,765	27.1
USD	343	401,140,142	46.1279	18,503,752,356	31.1	267	382,707,448	40.2150	15,390,580,021	22.8	-18,432,694	-4.6
EUR+USD	1,397			59,141,249,962	99.3	1,555			67,149,227,536	99.5		
вк.извоз:	1,406			59,566,307,517	100.0	1,558			67,458,681,553	100.0		13.2

Извор: Државен завод за статистика и НБМ

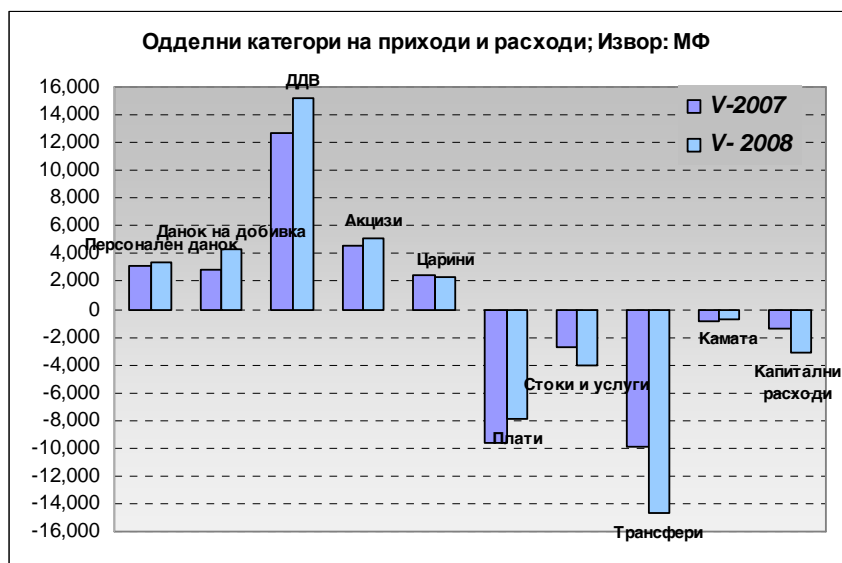
3. Фискален сектор

3.1. Во првите пет месеци од 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 34.532 милиони денари (8,3% од БДП), што претставува зголемување од 23,0% во однос на истиот период од минатата година. Ваквото зголемување на приходите се должи на зголемената наплата на даночните приходи.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 31.451 милиони денари, што претставува

зголемување од 18,5% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите пет месеци од 2008 година изнесува 48,3%, а на акцизите 16,3%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 20.312 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните

остварени приходи од 20.312 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните

даночни приходи. Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 19,2%, акцизите од 12,1%, данокот на добивка од цели 50,9%, односно досега се остварени 81,7% во однос на планот за целата година. Приходите од царина се речиси исто остварени во споредба со минатата година и покрај намалените царински стапки, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 7,2% споредено со истиот период лани и покрај намалената и унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи (2.469 милиони денари) се зголемени за речиси 2 пати во однос на истиот период минатата година, имајќи во предвид дека во март беше префрлана добивката на НБМ во Буџет на Република Македонија.

3.2. Во периодот јануари-мај 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 31.451 милиони денари (8,0% од БДП), што е повеќе за 24,6% во однос на истиот период од 2007 година.

Во структурата на реализираните расходи, тековните расходи (27.408 милиони денари) учествуваат со 89,6%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 10,4%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (14.628 милиони денари) и платите и надоместоците (7.936 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 26,0% и во однос на истиот период лани се намалени за 17,1%, бидејќи со децентрализација платите за одразование и култура се испалкаат од буџетите на општините.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 4.064 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 47,3%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 47,9% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 47,8% во вкупните расходи (3,8% од БДП). Ваквото остварување се должи на фактот дека се зголемува бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, така што средствата за исплата на плати во образованието и за градинките на 51 општини се исплаќаат преку трансфери за општините. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 4.815 милиони денари или за 615 милиони денари повеќе (14,6% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 780 милиони денари што е помалку за 13,0% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период, средствата за капитални расходи изнесуваат 3.170 милиони денари, што е зголемување од 2,3 пати во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука, во периодот јануари-мај 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 3.954 милиони денари (1,0% од БДП), додека суфицитот на консолидираниот буџет изнесува 4.503 милиони денари (1,2% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Кредитниот раст во мај 2008 година бележи забавена динамика од 43,4% на годишна основа. Депозитниот потенцијал на недржавниот сектор бележи пораст од 21,2% на годишна основа. Во поглед на каматната политика на банките, во мај 2008 година не се забележа релаксирање на условите на кредитирање на приватниот сектор.

Во мај 2008 година примарните пари¹ остварија засилен интензитет на пораст од 16% на годишна основа, во услови на пораст на готовите пари во оптек и вкупните ликвидни средства на банките од 6,8% и 20,9%, соодветно.

На месечна основа, примарните пари опаднаа за 0,7%, како резултат на намалувањето на вкупните ликвидни средства на банките од 4,1%. Готовите пари во оптек на месечна основа се зголемија за 0,4%.

Намалувањето на примарните пари во голема мера е резултат на зголемената побарувачка за благајнички записи, кои станаа далеку попривлечни по порастот на нивната каматна стапка во мај, од 6% на 7%, во услови на примена на тендер на износи.

На аукциите на државни хартии од вредност се забележа пораст на каматните стапки на три, шест и дванаесет месечните државни записи кои во мај достигнаа 7,10% (пораст од 1 п.п.), 7,20% (0,90 п.п.) и 7,30% (0,80 п.п.), соодветно.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² во мај 2008 година забележа забавен годишен раст, од 21,2%. На месечна основа депозитите забележуваат пораст од 1,6%, кој главно потекнува од зголеменото штедење на претпријатијата. Имено, депозитите на претпријатијата остварија висок пораст од 3,5% на месечна основа, додека депозитите на населението се зголемија за 0,5%.

Од аспект на валутната структура, во мај 2008 година се забележува зголемена тенденција за штедење во девизи. Имено, денарските депозити бележат пораст од само 0,8% на месечна основа додека девизните депозити се повисоки за 2,2% и имаат доминантен придонес во порастот на депозитниот потенцијал на банките. На годишна основа, денарските и девизните депозити остваруваат пораст од 26,8% и 16,8%, соодветно.

Анализата на рочната структура покажува намален пораст на краткорочните депозити во мај, 18,5% на годишна основа, додека долгорочните депозити бележат пораст од 55,1% и благо зголемување на учеството во вкупните депозити. На месечна основа, краткорочните депозити се зголемени за 1,1% а долгорочните за 6,8%.

4.3. Во мај 2008 година се забележува намалување на динамиката на раст на кредитите кон приватниот сектор. Годишната стапка на пораст на кредитите изнесува 43,4% (наспроти 44,1% во април). Кредитниот раст на месечна основа изнесува 2,1% и главно се должи на зголеменото кредитирање на населението на краток и долг рок.

Месечниот пораст на кредитите на населението изнесува 3,4%, додека кредитите на претпријатијата регистрираа намалена динамика на пораст, 1,3% на месечна основа. Како последица на зголеменото кредитирање на населението, се забележа благо поместување во секторската структура во

¹ Примарните пари се пресметуваат како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките со задолжителната резерва на девизните депозити.

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

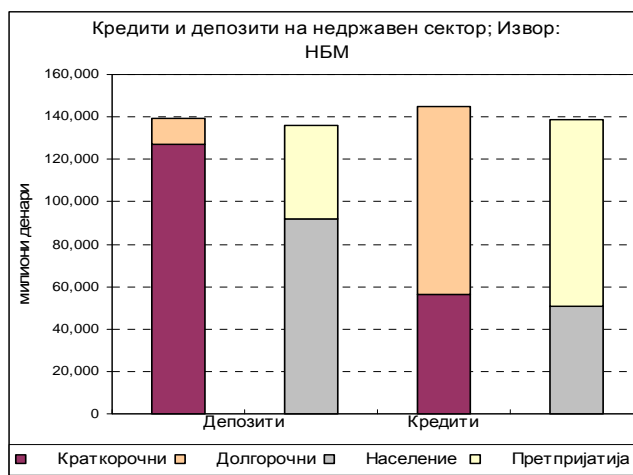
насока на пораст на учеството на кредитите кон населението (учество од 39,4% во мај). На годишна основа, кредитите на населението и претпријатијата се зголемија за 56% и 36%, соодветно.

Во рамки на кредитите на претпријатијата, се зголемија и краткорочните и долгорочните кредити на претпријатијата, за 30,7% и 40,6% на годишна основа. На месечна основа, краткорочните кредити на претпријатијата забележаа пораст од 0,6%, додека долгорочните кредити се повисоки за 1,9%.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 48,1% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 29,7% на годишна основа. На месечна основа денарските и девизните кредити се повисоки за 2,3% и 1,5%, соодветно. Доминантен придонес во кредитниот раст во мај имаа денарските кредити.

4.4. Во мај 2008 година не се забележаа позначајни промени во каматните услови на банките. Имено, просечната каматна стапка на денарските кредити се задржа на ниво од 9,6%, додека просечната каматна стапка на девизните кредити забележа пораст од 0,1 п.п. на месечна основа и во мај изнесува 8,1%. На годишна основа, се забележа релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити оствари пад од 0,7 п.п., додека просечната каматна стапка на девизните кредити е намалена за 0,2 п.п.. Пасивната каматна стапка на денарските депозити бележи пораст од 0,2 п.п. на месечно ниво и во мај изнесува 5,7%, додека на годишна основа истата е повисока за 0,9 п.п.. Просечната каматна стапка на девизните депозити регистрира пораст од 0,1 п.п. на месечна основа и во април изнесува 2,3%, но на годишна основа бележи пораст од 0,4 п.п..

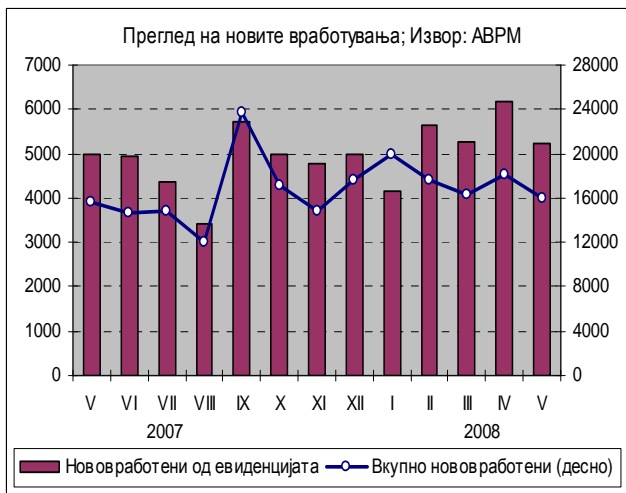
4.5. Бруто девизните резерви во мај 2008 година изнесуваат 1.509,9 милиони евра и во однос на декември 2007 година опаднаа за 0,9%. На месечно ниво, бруто девизните резерви остварија пораст од 1%. НБРМ преку трансакциите на девизниот пазар креираше ликвидност. Имено, во мај 2008 година се забележа откуп од речиси 7,1 милиони евра, додека продажба не е регистрирана. Во мај, за прв пат во 2008 година, се забележа позитивен нето ефект на девизниот пазар, од 7,1 милиони евра.

5. Социјален сектор

5.1. Во период јануари-мај 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 88.070 засновани нови работни односи (неопределено време, определено време и сезонски). Споредено со истиот период од минатата година, тоа претставува зголемување од 15,1%.

Притоа, во текот на месец мај засновани се 15.962 нови работни односи, каде 33% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување во мај изнесува 8.959 лица, од кои 58,5% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 6.659 лица, каде 47,8% се лица на кои им престанал работниот однос.

Резултат од ваквите движења е намалување на невработеноста за 2.300 лица, односно 0,65% споредено со претходниот месец. Така, во мај 2008 година бројот на невработени изнесува 351.874 лица.

Од нив, 74.143 (21,1%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 4,8%. Најголем процент од невработените, односно 66,8% се од урбани средини (градско население), а 58,4% се мажи. Анализирани според степенот на образование, поголемиот дел, односно 52,4% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 6,9% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (60,9%) припаѓаат во категоријата 25-49 год. Според времето на чекање на вработување, 82,6% од невработените бараат работа една година или повеќе.

5.2. Во мај 2008 година, во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 272.501 пензионери, што претставува годишно зголемување од 1%. Во однос на минатиот месец, бројот на корисници на пензија се намалил за 707 лица.

За исплата на пензии, овој месец се потрошени 2.372,23 милиони денари, што претставува околу 49,8% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во мај 2008 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 8.881 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 14,6%. Соодносот на просечната

пензија со просечната исплатена нето плата во април 2008 година (последен расположлив податок) изнесува 56,8%.

5.4. Во периодот јануари–април 2008 година (последни расположиви податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,2%, односно 0,4%.

Во април 2008 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 15.605 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 9,2%, додека реално просечната плата е пониска за 0,8%. Процентот на невработени кои не примиле плата во април 2008 година изнесува 9,1%. Споредено со истиот период од минатата година, процентот е понизок за 3,7 п.п.

